

Ostrowska, Teresa

"Bibliografia polskiej stomatologii 1946-1981", Sym Wajs, Warszawa 1985 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/3-4, 895-896

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

D. Cassidy, M. Baker: *Werner Heisenberg. A Bibliography of his writings. Berkeley Papers in History of Science t. IX. Office for History of Science and Technology. University of California. Berkeley 1984, 153+VI ss.*

Prezentowana bibliografia jest, jak piszą we *Wstępie* jej autorzy, przedsięwzięciem nietypowym. Większość podobnie zatytułowanych prac kładzie głównie nacisk na zestawienie publikacji będących przedstawieniem wyników badań danego uczonego. W tym wypadku dostajemy do rąk bibliografię, która ułożona została według pewnego klucza, mającego na celu uwypuklenie roli, jaką W. Heisenberg odegrał w rozwoju całości myśli ludzkiej, a nie tylko fizyki.

Aby zamierzony cel osiągnąć, M. Baker i D. Cassidy — zamiast stosowanego dotychczas w serii *Berkeley Papers in History of Science* podziału publikacji na techniczne i nietechniczne — wprowadzają podział uwzględniający poza wymienionymi kategoriami — wywiady. Ponadto ukazują prace Heisenberga we wszelkich formach ich upowszechniania. Kategoria „wywiady” zawiera wywiady i wypowiedzi Heisenberga dla prasy, radia i telewizji. Bibliografia nie uwzględnia natomiast korespondencji uczonego. Jest to usprawiedliwione przez autorów tym, że we wspomnianej serii ukazała się: Bruce R. Wheaton and J. L. Heilbron: *An inventory of published letters to and from physicists, 1900—1950. (1982).*

Podział publikacji, o którym pisałem, dokonany został dla każdego roku — od 1922 do 1983. Autorzy wyszczególnili 1059 pozycji. Niespełna połowa z nich — 504, to pierwsze wydania, z czego 107 — to prace techniczne, reszta — nietechniczne i wywiady (s. I). We *wstępie* przedstawiono dane obrazujące aktywność twórczą Heisenberga (przy czym przez „aktywność twórczą” należy rozumieć nie tylko jego działalność w dziedzinie fizyki).

Omawiana praca poza normalnymi zadaniami, jakie powinna spełniać bibliografia, ilustruje doskonale recepcję prac Heisenberga.

Ze względu na rolę, jaką W. Heisenberg odegrał w rozwoju nauki i sposób w jaki autorzy powyższego zestawienia potraktowali wyniki jego działalności, bibliografia powinna zainteresować nie tylko historyków fizyki, ale również wszystkich tych, którzy badają historię myśli ludzkiej.

Zbigniew J. Ciok
(Warszawa)

Sym Wajs: *Bibliografia polskiej stomatologii 1946—1981. Warszawa 1985. Główna Biblioteka Lekarska. 8°, 140 ss.*

Sym Wajs, z zawodu lekarz stomatolog protetyk, a z zamiłowania historyk medycyny, ma już na swoim koncie kilka opracowań bibliograficznych.

W omawianej bibliografii znajdują się prace stomatologiczne pisane przez stomatologów, prace lekarzy innych specjalności — adresowane do stomatologów oraz prace realizowane przez przedstawicieli różnych zawodów — przeznaczone dla

stomatologów (zwłaszcza filmy i przezrocza). Są tu także tłumaczone prace autorów zagranicznych i prace polskich autorów wydane za granicą. Bibliografia obejmuje druki zwarte (książki, wydawnictwa powielone i ulotne), fragmenty druków zwartych (rozprawy, rozdziały) oraz filmy i przezrocza.

Po częściach wprowadzających, napisanych przez Kazimierza Dominika, Szyma Wajsa i Alicję Kopycką, która uzupełniła i zredagowała zebrany materiał bibliograficzny, następuje wykaz ważniejszych skrótów, spis wykorzystanych czasopism i skróty ich tytułów, właściwa bibliografia, przegląd (krótki) czasopism stomatologicznych 1946—1981, indeks działów, indeks filmów i przezroczy, indeks serii, indeks instytucji sprawczych, indeks autorów.

Bibliografia jest uszeregowana chronologicznie z podziałem na lata. W ramach każdego rocznika jest ona ułożona według 14 działów, a w ramach działów — chronologicznie. Działy są następujące: Anatomia i fizjologia stomatologiczna; Błona śluzowa; Chirurgia stomatologiczna i szczękowa; Historia stomatologii; Materiały i narzędzia stomatologiczne; Ortopedia szczękowa (ortodoncja); Oświata zdrowotna; Paradontologia; Protetyka stomatologiczna; Rentgenologia stomatologiczna; Różne; Stomatologia dziecięca; Stomatologia ogólna; Stomatologia zachowawcza. Wymieniono 932 opisy bibliograficzne. Przy wielu z nich znajdują się adnotacje treściowe lub analizy omawiające. Przy poszczególnych pozycjach są wymienione dotyczące ich recenzje.

Książkę wydrukowano na dobrym białym papierze. Nakład wynosi 300 egzemplarzy.

Przy gromadzeniu materiałów Autor opierał się na *Polskiej Bibliografii Lekarskiej*, katalogach zbiorów ważniejszych bibliotek warszawskich, bibliografiach publikacji naukowych wydawanych przez poszczególne Akademie Medyczne, katalogach filmów i przezroczy medycznych — wydawanych przez Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich i konsultacjach telefonicznych pracowników bibliotek Akademii Medycznych. Nie korzystał natomiast z wydawnictw bibliograficznych Biblioteki Narodowej. W rezultacie nie wyłowił wszystkich recenzji. Np. przy opisie skryptu Zbigniewa Pankiewicza pt. *Zarys historii medycyny dla studentów Oddziału Stomatologicznego* (Łódź 1970) nie wymienił jego recenzji ogłoszonej przez Teresę Ostrowską w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” w 1972 r.

Autor zastrzegł się w przedmowie, że nie uwzględnia w bibliografii artykułów (z wyjątkiem recenzji). Postąpił jednak niekonsekwentnie, gdyż kilka takich artykułów wymienił (np. pozycja 4, 6, 16, 23).

Niemniej jednak bibliografia Szyma Wajsa jest wartościową pozycją, która niewątpliwie będzie służyła lekarzom, studentom, pomocniczemu personelowi stomatologicznemu, bibliotekarzom i pracownikom informacji naukowej.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Jerzy Piaskowski: *Walenty Roździeński i jego poemat hutniczy z 1612 r.* Katowickie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Katowice 1985, 32 ss+7 ilustr.

Niewielka broszura prof. Piaskowskiego jest doskonałą popularyzacją Roździeńskiego i jego poematu *Officina ferraria...* Tego rodzaju opracowania odczuwało się brak. Przeznaczona dla szerokich kręgów czytelnicy, napisana przystępnie i rzeczowo książeczka odznacza się staranną edycją. Wydrukowana na dobrym papierze, o dobrej szacie graficznej znajdzie z pewnością wielu odbiorców. Nakład pozycji jest niewielki, wynosi bowiem tylko 2000 egz. Treść jest starannie opracowana i interesująca. Przemawia do każdego czytelnika. Składa się z kilku